

Schuld en kasstroom bepalen gevoeligheid voor melkprijsfluctuaties

Decennialang zorgde het EU-zuivelbeleid voor redelijk stabiele marktprijzen voor melk en zuivel. Nu de EU haar rol als reguleerder van de zuivelmarkt afbouwt, wordt verwacht dat dit zal leiden tot grotere fluctuaties in melkrijzen. De vraag is welke gevolgen dat kan hebben voor de liquiditeit van de bedrijven. Hoeveel kunnen prijzen dalen voordat melkveebedrijven in betalingsproblemen komen?

ing. Jelle Zijlstra, ir. Michel de Haan
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR, Lelystad)

Voor vier bedrijfstypen zijn de gevolgen van melkprijsfluctuaties verkend: twee verschillende niveaus van kostprijs: Gemiddeld (in Nederland) en Top (25 procent beste bedrijven in Nederland) in combinatie met twee verschillende niveaus in vreemd vermogen (0,75 en 1,50 euro per kg melk). Het verschil in kostprijs tussen Gemiddeld en Top bedraagt 4 cent. Verder zijn de volgende uitgangspunten aangenomen:

1. De gemiddelde melkprijs die voor de komende 5 jaar wordt verwacht is 33 cent per kg, met een mogelijke prijstop van 41 en prijsdal van 25 cent. Deze verwachte spreiding is gebaseerd op een studie naar fluctuaties in (wereld)marktprijzen voor melk en varkens-

vlees in de afgelopen 15 jaar. Bij de berekening van resultaten beperken we ons tot deze drie prijsniveaus.

2. Wanneer de melkprijs 41 cent is, wordt ervan uitgegaan dat over het verschil tussen 33 en 41 cent 30 procent belasting wordt betaald. Bij deze prijs wordt per kg melk dus 2,4 cent extra betaald aan inkomstenbelasting.
3. De uitgangspunten voor kasstroom, rentetarief, aflossingen, privé en belastingen en vervangingsinvesteringen zijn terug te vinden in tabel 1, waarin ook de resultaten van de berekeningen zijn vermeld.

Gevolg schommeling melkprijs

In tabel 1 staat hoe met behulp van de gebruikte uitgangspunten het kengetal marge wordt berekend. Hiermee wordt de verandering in de geldstroom op het bedrijf aangegeven, nadat de veehouder aan alle betalingsverplichtingen heeft voldaan en de noodzakelijke vervangingsinvesteringen heeft uitgevoerd. Deze marge wordt soms ook wel aangeduid met de term 'toename (of mutatie) liquide middelen'. Bij een positieve marge kan een bedrijf aan alle betalingsverplichtingen voldoen. Bij een negatieve marge lukt dat niet. In dat geval moet er iets met de geldstromen gebeuren om het huishoudboekje weer sluitend te maken. In figuur 1 zijn de eindresultaten uit tabel 1 grafisch weergegeven.

Topbedrijf loopt weinig risico

Uit figuur 1 kunnen we afleiden dat het Topbedrijf met een schuld van 75 cent per kg melk, bij vrijwel alle hier gehanteerde prijsniveaus een positieve marge heeft. Alleen bij een prijs van 25 cent per kg melk is de marge net onder nul (-1 cent). Wanneer dit Topbedrijf een schulden-

last heeft van 1,50 euro, blijkt uit de figuur dat het omslagpunt van positieve naar negatieve marge ligt bij een melkprijs van ongeveer 33 cent. Bij 33 cent is het bij dat schuldniveau nog net mogelijk om aan alle betalingsverplichtingen te voldoen. Bij lagere melkrijzen ontstaan voor dit bedrijf betalingsproblemen.

Gemiddeld bedrijf eerder in problemen

Voor het bedrijf met een gemiddelde kostprijs zijn de resultaten voor marge iets minder gunstig, doordat het bedrijf uit de normale bedrijfsvoering al 4 cent minder overhoudt. In figuur 1 is te zien dat dit bedrijf met de lage schuld van 75 cent, bij een melkprijs van circa 29 cent met een negatieve marge te maken krijgt. Wanneer dit bedrijf wordt gecombineerd met de hogere schuld van 1,50 cent, wordt al bij een melkprijs van 40 cent een negatieve marge bereikt. Dat wil dus zeggen dat voor dit laatste bedrijf een schuldniveau van 1,50 per kg melk geen haalbare kaart is wanneer we een langjarig gemiddelde melkprijs van 33 cent per kg verwachten.

Negatieve marges voorkomen

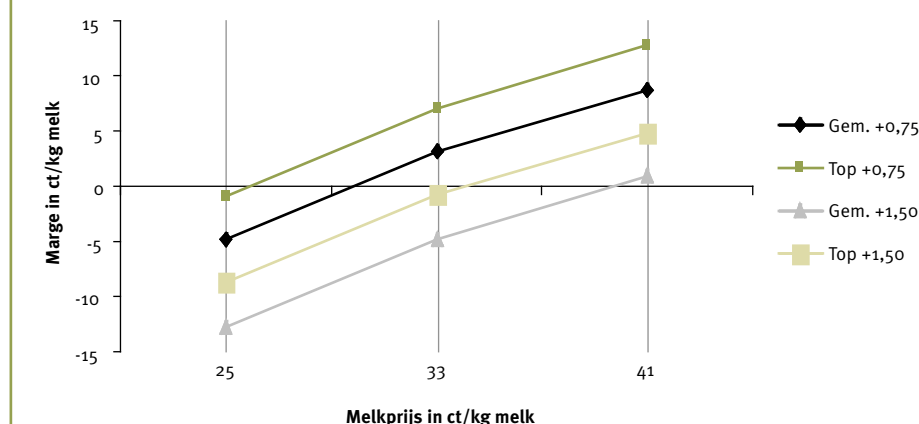
Negatieve marges tijdig onderkennen via bedrijfsspecifieke verkennende berekeningen is een eerste waardevolle stap. In geval van verwachte negatieve marges is de vraag: welke maatregelen kunnen genomen worden om ze te voorkomen? Over het algemeen liggen de volgende aanpassingen het meest voor de hand:

- a. Beperken van de uitgaven (bijvoorbeeld voor voer, vee, gewas, loonwerk, arbeid en onderhoud).
- b. Extra opbrengsten halen uit nevenactiviteiten van de ondernemer of partner(s).
- c. Uitstellen van vervangingsinvesteringen.
- d. Verminderen van privé-uitgaven.
- e. Verminderen van de aflossingen.
- f. Extra krediet opnemen.

Het Topbedrijf met de lage schuld per kg melk kan bijvoorbeeld door het uitstellen van een deel van de vervangingsinvesteringen het prijsdal met een melkprijs van 25 cent overleven. Voor de andere doorgerekende bedrijfstypen geldt dat er meer maatregelen nodig zijn om betalings-

Figuur 1

Het niveau van de marge per kg melk in relatie tot de melkprijs voor vier bedrijfssituaties.

Verklaring bedrijfssituaties:

- Gem. + 0,75 = Gemiddeld bedrijf voor kostprijs, vreemd vermogen van € 0,75 per kg melk
- Top + 0,75 = 25%-beste bedrijf voor kostprijs, vreemd vermogen van € 0,75 per kg melk
- Gem. + 1,50 = Gemiddeld bedrijf voor kostprijs, vreemd vermogen van € 1,50 per kg melk
- Top + 1,50 = 25%-beste bedrijf voor kostprijs, vreemd vermogen van € 1,50 per kg melk

problemen te vermijden. Welke dat zijn, zal sterk afhankelijk zijn van de bedrijfsspecifieke situatie, maar bovenstaande lijst met aanpassingen kan in de meeste gevallen gehanteerd worden als prioriteitenlijst. Die lijst start met de maatregelen a en b die het bedrijfsrendement verbeteren. Dat geldt waarschijnlijk ook voor maatregel c. Het verminderen van de aflossingen kan op korte termijn wel soelaas bieden, maar het houdt natuurlijk wel in dat die aflossingen worden verschoven naar een later tijdstip en dat er langer rente over de schuld betaald moet worden. Uiteindelijk leidt dat tot hogere uitgaven. Voor extra krediet opnemen geldt iets soortgelijks.

CONCLUSIES

De resultaten van de berekeningen tonen aan dat het niveau van zowel de schuld per kg melk als de kasstroom per kg melk een grote invloed hebben op de mate waarin prijsfluctuaties door een bedrijf kunnen worden opgevangen. Bedrijven die risico's willen voorkomen, doen er dus goed aan om te zorgen voor een zo hoog mogelijke kasstroom per kg melk en een zo laag mogelijke financieringslast per kg melk.

Tabel 1

Marge per kg melk voor de bedrijfstypen Gemiddeld en Top (25% beste bedrijven) bij twee niveaus voor vreemd vermogen per kg melk. (Prijzen in euro)

Bedrijfstype voor kostprijs Vreemd vermogen per kg melk	Gemiddeld (in €)		Top (in €)	
	0,75	1,50	0,75	1,50
Kasstroom voor betaling rente	17,00	17,00	21,00	21,00
- betaalde rente (5,5%)	4,13	8,25	4,13	8,25
= kasstroom	12,88	8,75	16,88	12,75
- privé en belastingen	4,00	4,00	4,00	4,00
= reserveringscapaciteit	8,88	4,75	12,88	8,75
- aflossingen (5% van schuld)	3,75	7,50	3,75	7,50
- vervangingsinvesteringen (2 ct/kg)	2,00	2,00	2,00	2,00
= marge bij melkprijs 33 cent	3,13	-4,75	7,13	-0,75
marge bij melkprijs 25 cent	-4,88	-12,75	-0,88	-8,75
marge bij melkprijs 41 cent	8,73	0,85	12,73	4,85